

**TURİZM BÖLÜMLERİNİ TERCİH EDEN ADAYLARIN TERCİH EĞİLİMLERİ:
YÜKSEKÖĞRETİM LİSANS ATLASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Ömer ÇOBAN

Yrd. Doç. Dr., Batman Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
ocoban@yahoo.com

Sebahattin Emre DİLEK

Yrd. Doç. Dr., Batman Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
s.emre.d@hotmail.com

Serhat HARMAN

Doç. Dr., Batman Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
harmanserhat@gmail.com

ÖZET

Turizm eğitimi, turizm araştırmalarında yoğun olarak incelenen konuların başında gelmektedir. Üniversite tercihleri sırasında turizm bölümlerini tercih eden adayların tercih eğilimlerinin ve profillerinin ortaya çıkarılmasının da turizm eğitimi ile ilgili yararlı bilgiler sunması beklenmektedir. Bu bağlamda, çalışmada Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 2016 yılı itibariyle kullanıma sunulan YÖK Lisans Atlası (YLA) internet sitesi üzerinden Türkiye’de lisans düzeyinde turizm bölümü tercihi yapan adayların tercih eğilimleri ve profillerine ilişkin bir fotoğrafın ortaya koyulması amaçlanmıştır. Araştırma verileri 5-15 Haziran 2016 tarihleri arasında YLA internet sitesi ziyaret edilerek doküman analizi tekniği ile toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Buna göre içerik analizine konu olan bölümlerin doluluk oranlarının genel itibariyle yüksek (%97,3), bölümlere yerleşen adayların; yarısından fazlasının erkek (%57,5), turizmle ilgili olmayan alanlardan (%86,1) ve genel lise mezunu (%63,8) olduğu tespit edilmiştir. Adaylar tarafından en fazla tercih edilen bölümlerin sırasıyla; Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü ve Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü (Türkçe) olduğu tespit edilmiştir. Çalışma, turizm eğitimcileri, öğrenci adayları ve turizm eğitimi konusunda araştırma yapanlara yönelik öneriler ile son bulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Turizm Eğitimi, Aday Tercihleri, Yükseköğretim Kurulu, Yükseköğretim Lisans Atlası.

GİRİŞ

Turizm, her yıl ortalama % 4 oranında büyüyen ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlara sahip önemli bir sektördür. Öyle ki Dünya Turizm Örgütü’ne (UNWTO) göre, 2015 yılı sonu itibariyle turist sayısı bir önceki yıla göre % 4,4 büyüyerek 1.184 milyon kişiye ulaşmıştır (UNWTO, 2016). Söz konusu sayının 2020 yılında 1,4 milyar, 2030 yılında ise 1,8 milyar kişiye ulaşması öngörülmektedir. Örgüte göre 2015 yılı sonunda turizm sektöründen elde edilen gelirin 1,2 trilyon \$ civarında olduğu, dünyada her 11 kişiden 1’inin turizm sektöründe çalıştığı, dünya hizmet ihracatının % 30’unu turizm sektörünün karşıladığı ifade edilmektedir (UNWTO, 2016). Bu bağlamda, her geçen yıl artan turizm talebinden daha fazla pay alabilmek rekabet avantajı elde edebilmek ile doğru orantılıdır. Turizm sektörünün emek yoğun yapısından kaynaklı olarak turizm işletmelerinin rekabet avantajı elde etme adına atacakları en önemli adım ise nitelikli personel ile hizmet

kalitesini artırmaktır. Bu durum, turizm sektörü açısından eğitimin rolünü ön plana çıkarmaktadır.

Ulusal ve uluslararası yazın incelendiğinde, turizm eğitimi ile ilgili pek çok çalışmanın yapıldığı görülmektedir (Christou, 1999; Maclaurin, 2005; Zhang ve Xixia, 2005; Leslie ve Russell, 2006; Lin, 2006; Mayaka ve Akama, 2007; Sheldon vd., 2008; Kozak, 2009; Sheldon vd., 2013; Kılıç, 2014; Boylu ve Arslan, 2014; Dredge vd., 2015). Söz konusu çalışmalarda ortaya konulan temel sorun ise turizm sektörünün uygun nitelikte personelin yetiştirilemediği, mevcut turizm eğitim kurumlarının da turizm sektörünün ihtiyaçlarını karşılamakta güçlükler çektiği şeklindedir. Dolayısıyla, turizm eğitimi veren kurumlar ile turizm sektörü arasındaki beklenti ve isteklerin eş güdümlü olması gerektiği söylenebilir. Başka bir ifadeyle arzı oluşturan (eğitim kurumları) ile talep edenlerin (turizm işletmeleri) ortak amacının söz konusu eş güdümü yakalamak olduğu ifade edilebilir. Bu eş güdümün sağlanabilmesi de fotoğrafın bütününe görebilmek ve bu fotoğraf üzerinden doğru tespitlerin yapılabilmesi ile mümkün olabilecektir. Bu amaçla çalışmanın, fotoğrafının bütünündeki eksiklikleri gidermesi açısından önem taşıdığı söylenebilir.

YÖK tarafından 10 Mart 2016 tarihi itibarıyla faaliyete sunulan YLA'nın temel amacı yükseköğretime geçiş aşamasındaki adaylara, aday ailelerine, ortaöğretim seviyesindeki eğitimcilere, eğitim yöneticilerine, yükseköğretim seviyesinde akademisyenlere, araştırmacılara ve yöneticilere fayda sağlamaktır (YLA, 2016). İnternet sitesinde verilen istatistikî bilgiler 23 adet "Girdi" ve 6 adet "Süreç ve Çıktı" değişkeni altında sınıflandırılmıştır. Çalışmada, YLA sitesinden alınan veriler analiz edilmek suretiyle Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardaki turizm bölümlerine ilişkin tercih eğilimlerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Böylece tasnif edilerek sunulan bulguların turizm eğitiminin paydaşı olan birçok kurum, kuruluş ya da kişiye yararlı bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

ALANYAZIN TARAMASI

Turizm eğitimi, 19. yy.'ın sonlarından itibaren tüm dünyada yaygınlaşmaya başlamıştır (Salgado ve Costa, 2011). Başlangıç yıllarında, kısa süreli hizmet içi eğitimlerle ve kurslarla sürdürülen mesleki eğitim, ilerleyen yıllarda en az ortaöğretim düzeyinde, sonraki dönemlerde ise yükseköğretim düzeyinde gereksinim göstermeye başlamıştır (Kozak, 2009; Ring vd., 2009). Nitekim turizm bilincinin oluşması, toplumların eğitim ve gelir düzeyindeki artış, turizm talebinde yaşanan değişimler ile birlikte istek ve ihtiyaçlardaki farklılaşma, kaliteli hizmet beklentisinin artması gibi çok sayıda faktör turizm sektöründe nitelikli insan gücüne olan ihtiyacın artmasına ve buna paralel olarak turizm eğitiminin yaygınlaşmasına neden olmuştur (Dredge vd., 2015).

Turizm eğitimi, mesleki ve teknik eğitim kapsamında değerlendirilebilir. Mesleki ve teknik eğitim, milli eğitim sisteminin bütünlüğü içinde turizm, tarım ve hizmet vb. sektörlerde her türlü mesleki ve teknik eğitim hizmetlerinin planlanması, araştırılması, geliştirilmesi, organizasyonu ve eşgüdümü ile yönetim, denetim ve öğretim etkinliklerinin bütünüdür (Şahin ve Fındık, 2008: 65'ten aktaran Baltacı vd., 2012: 17). Turizm eğitimi, her düzeydeki öğrencilere turizm bilincini, misafirperverliğin temel prensiplerini vermek, turizm sektöründe çalışanların; genel ve mesleki bilgilerini artırmak ve turizm sektörüne yönetici, araştırmacı niteliklerinde uzman, uygulayıcı yetiştirmek için yapılan her türlü faaliyetlerdir (Olalı, 1973: 10'dan aktaran: Alıcıgüzel, 2012). Bu bağlamda, lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların temel amacı ise turizm sektörünün ihtiyaçlarını

karşılayabilecek düzeyde bilgi ve yeteneğe sahip başlangıç düzeyinde yöneticiler yetiştirmektedir (Pauze, 1993; Donina ve Luka, 2014).

Genel olarak bakıldığında ve küresel ölçekte turizm sektörünün 1960'lı yıllardan sonra ivme kazanmaya başladığı düşünüldüğünde, turizm eğitimi gelişiminin de aynı tarihlerden itibaren başladığı söylenebilir (Kozak vd., 2015:176). Türkiye açısından bir değerlendirme yapıldığında ise, turizm eğitiminin resmi olarak Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1963-1967) yer aldığı görülmektedir (DPT, 2016). Sonrasında ortaya konulan kalkınma planlarında da sürekli olarak turizm eğitime vurgu yapıldığı, turizm eğitimin geliştirilmesi ile hem nitelikli iş gücünün geliştirilebileceği hem de toplumun, turizmin kalkınmaya olan etkisi konusunda bilinçlendirilmesinin sağlanabileceği ifade edilmektedir. Nitekim turizm eğitiminin öneminin artmaya başlaması ile birlikte, 1965-1966 eğitim öğretim yılında lisans düzeyinde dört yıllık eğitim ve öğretim vermek amacıyla Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu açılmış ve bu okuldan mezun olanların ticaret liselerinde turizm dersleri vermesi planlanmıştır (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 14). Yine 1964 yılında açılan İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı Turizm Enstitüsü ve 1969 yılında aynı akademi bünyesinde açılan Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü ile Türkiye'de turizm eğitiminin seyri lisans düzeyine geçmeye başlamıştır. Sonrasında Adnan Menderes Üniversitesi (1974), Balıkesir Üniversitesi (1976) ve Mersin Üniversitesi (1979) bünyesinde açılan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokullarıyla lisans düzeyinde turizm eğitimi ivme kazanmıştır (Kozak vd., 2015). 1960'lı yıllardan 2015 yılı sonuna gelindiğinde Türkiye'de dört yıllık lisans eğitimi veren kurumların sayısı (fakülte ve yüksekokullar) 80 civarında olup (Kozak vd., 2015), bu kurumlar bünyesinde bulunan program sayıları ise 200'e yaklaşmıştır (YLA, 2016). Bunun yanı sıra 30'dan fazla üniversitede turizm yüksek lisans programı ile 15'ten fazla üniversitede turizm doktora programı bulunmaktadır (Kozak vd., 2015).

Alan yazında, turizm eğitimi veya turizm eğitimi alan öğrencilere yönelik birçok çalışma mevcuttur. Bayer (1998) Türkiye'deki meslek yüksekokullarında turizm eğitiminin kalitesinin geliştirilmesine yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Yazar, çalışmasında Türkiye'de turizm eğitiminde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın öncü rol üstlenmesi gerektiğini ve eğitim programları oluşturulurken, turizm ile ilgili tüm paydaşların sürece dâhil edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Koyuncu (2000) da turizm eğitime ilişkin yapmış olduğu çalışmada, turizm işletmeciliği öğrencilerinin beklentilerinin sektörle uyum içinde olmadığını ve çalışma koşullarının öğrencileri olumsuz tutuma yönelttiğini tespit etmiştir.

Akoğlan Kozak ve Kızılırmak (2001) çalışmalarında staj yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere kıyasla sektöre karşı daha olumsuz tutum içinde olduklarını tespit etmişlerdir. Ünlüönen ve Boylu (2005) ise Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimindeki gelişmeleri belirlemeye çalışmışlardır. Yazarların temel tespiti, Türkiye'de turizm eğitimi alan kişilerin mesleki güvencelerinin bulunmadığıdır. Bu durumun turizm eğitiminin karşısındaki en büyük tehlikelerden biri olduğu söylenebilir. Çalışmada vurgulanan bir diğer husus, turizm alanında öğretim kadrosunun yetersiz olduğudur.

Duman, Tepeci ve Unur (2006), Mersin ilinde ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin, sektörde çalışma koşullarına yönelik tutumlarını belirlemeye dönük bir çalışma yapmışlardır. Çalışmaya 201 öğrenci katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğrenciler turizm sektöründe işin doğası ve çalışma koşullarının ağır olduğunu düşünmektedirler. Boylu (2007), turizm eğitimi almış yeni mezunların oryantasyon (uyum) programlarına yönelik tutumlarını belirlemeye çalışmıştır. Çalışma

sonuçlarına göre, turizm eğitimi almış yeni mezunların öğrenim düzeyleri arttıkça, iş yerindeki oryantasyon programlarına yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Akoğlan Kozak (2009) geçmiş yıllarda yapılan turizm eğitimi arama konferansları kapsamında Türkiye'deki akademik turizm eğitimine ilişkin bir durum analizi yapmıştır. Akoğlan Kozak'ın (2009) çalışmasına göre, Türkiye'de akademik turizm eğitimin güçlü yönleri; sektörün ve eğitim olanaklarının gelişmiş olması, insan kaynaklarının yeterli olmasıdır. Öte yandan akademik turizm eğitiminin zayıf yönlerinin başında ise; akademik kadrodaki yetersizlikler gelmektedir. Baltacı vd. (2012) turizm eğitimi alan öğrencilerin, turizm eğitiminden memnuniyet düzeylerini incelemiştir. Baltacı vd. (2012) çalışmasına 446 öğrenci katılmıştır. Elde edilen bulgular, turizm bölümlerini tercih eden öğrencilerin, bilinçsiz şekilde tercih ettikleri yönündedir. Yapılan çalışmalardan anlaşılacağı üzere, turizm eğitimine yönelik çalışmalarda daha çok öğrencilerin sektörde istihdamı, staj olanakları vb. konulara değinildiğine, öğrencilerin turizm bölümü tercihlerine odaklanan çalışmaların yok denecek kadar az olduğu söylenebilir. Bu yönüyle bu çalışmanın alanyazındaki tercih eğilimlerine yönelik boşluğu doldurmaya yönelik bir çalışma olduğu söylenebilir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Turizm sektörü, Türkiye ekonomisinin lokomotiflerinden biridir. Turizm sektöründen en yüksek faydanın sağlanabilmesi için etkin bir turizm eğitim sisteminin tasarlanması gerekmektedir. Turizmin makro düzeyde planlanmasında önemli aşamalardan birisi personel ihtiyacının belirlenmesi ve bu ihtiyacın karşılanması için gerekli eğitim ve öğretim planlamasının yapılmasıdır (Olalı, 1990: 283). Bu noktada turizm eğitimi almaya aday olan öğrencilerin turizm bölümlerine ilişkin tercih eğilimlerinin ve profillerinin belirlenmesi son derece önem arz etmektedir.

Çalışmada YLA'dan alınan veriler analiz edilmek suretiyle Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardaki "turizm işletmeciliği" ve bu bölümün türevleri olan "turizm işletmeciliği ve otelcilik", "turizm ve otel işletmeciliği", "turizm ve otelcilik", "turizm ve otel yöneticiliği" bölümlerine ilişkin adayların profillerinin ve tercih eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Verilerin anlamlı şekilde tasnif edilerek sunulmasının turizm bölümü tercih edecek öğrenci adaylarına, adayların ailelerine, turizm eğitimcisi ve eğitim yöneticilerine, turizm alanında çalışan akademisyenlere, araştırmacılara ve yöneticilere yönelik yararlı bilgiler üreteceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, çalışma sonuçlarının lisans düzeyinde turizm eğitim veren yükseköğretim kurumlarının geleceğe ilişkin planlarında rol oynaması beklenmektedir.

Veri Toplama Tekniği ve Analizi

Çalışmada, Türkiye'de devlet ve vakıf üniversitelerindeki fakülte ve yüksekokullarda eğitim veren yukarıda sıralanan bölümler incelenirken doküman analizi tekniğine başvurulmuştur. Doküman analizi; nitel veri toplama aracı olarak, gözlem ve görüşmenin dışında araştırılması hedeflenen olgunun veya olgular hakkında bilgi içeren materyallerin incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187). Doküman analizine konu olan kaynaklar; arşiv verileri ve tarihsel veriler (Baş ve Akturan, 2008) olabileceği gibi; film, video ve fotoğraflar da (Yıldırım ve Şimşek, 2008) olabilmektedir. Baş ve Akturan (2008) internet kaynaklarının da doküman analizleri kapsamında başvuru kaynakları arasında olduğunu belirtmektedirler.

Doküman analizi sırasında, ilgili bölümlere ait veriler, YLA internet sitesinden temin edilmiştir. YLA’da yer alan girdi değişkenlerinin 9’u araştırma kapsamında ele alınırken, süreç ve çıktı değişkenleri araştırmaya dâhil edilmemiştir. Ele alınan girdi değişkenleri aşağıda sıralanmıştır:

- Kontenjan, yerleşme ve kayıt istatistikleri,
- Yerleşenlerin cinsiyet dağılımı,
- Yerleşenlerin geldikleri coğrafi bölgeler,
- Yerleşenlerin mezun oldukları lise alanları,
- Yerleşenlerin mezun oldukları lise tipleri/ grupları,
- Ülke genelinde tercih edilme istatistikleri,
- Yerleşenlerin tercih eğilimleri- Üniversiteler
- Yerleşenlerin tercih eğilimleri- Aynı/Farklı Bölüm
- Yerleşenlerin tercih eğilimleri- Bölümler (Meslekler)

Araştırmanın birkaç kısıtı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, araştırma kapsamında YLA’da yer alan veriler baz alınmıştır. Verilerin sadece YLA’da bulunması nedeniyle veri çeşitlenmesine (triangulation) gidilememiştir. Diğer taraftan araştırma kapsamına turizm işletmeciliği ve türevi olan bölümler dâhil edilmiştir. YLA’da devlet üniversitelerindeki ilgili bölümler “birinci ve ikinci öğretim” olarak; vakıf üniversitesindeki ilgili bölümler ise “tam burslu”, “%75 Burslu”, “%50 Burslu” ve “ücretli” olarak ayrı ayrı verilmiştir. Araştırma kapsamında ise devlet üniversitelerindeki “birinci öğretim” bölümler ile vakıf üniversitelerindeki tam burslu bölümler ele alınmıştır. Diğer taraftan İngilizce dilinde eğitim veren bölümler aynı üniversitede/fakültede Türkçe eğitim veriliyor olsa dahi araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Araştırma kapsamına, Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları (MTOK) kontenjanları dâhil edilmemiştir. Bunun nedeni, MTOK kontenjanı ile 2015 yılında öğrenci kabul eden iki üniversitenin toplam kontenjanının 49 olmasıdır. Bu rakam ilgili turizm bölümlerinin genel kontenjanı içerisinde düşük bir orana ($49/2.813= 0,017$) denk gelmektedir. Söz konusu rakam araştırma kapsamına dâhil edilse dahi genel profili büyük ölçüde değiştirmeyeceği düşünüldüğünden MTOK kontenjanları araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir.

Araştırma kapsamına ilgili bölümlerin dâhil edilmesinin nedeni fakülte ve yüksekokullar içinde sayısı en fazla olan bölümün turizm işletmeciliği ve türevi bölümler olmasıdır. Böylece, turizm işletmeciliği ve türevi bölümlerin öğrenci tercihlerine yönelik yapılan bir çalışmanın turizm bölümü tercihleri hakkında fikir verebileceği düşünülmektedir. Ayrıca, YLA’da yer alan istatistikler sadece 2015 yılında bahsi geçen bölümlere yerleşen adaylar üzerinden hazırlanan verilerden oluşmaktadır. Verinin kesitsel olarak alınması nedeniyle araştırma bulgularından hareketle lisans düzeyindeki turizm eğitimi hakkında genelleme yapmanın doğru olmayacağı düşünülmektedir.

Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi; çeşitli metinlerin içeriğini, naif bir okumaya kendini doğrudan vermeyen temel öğelerini sınıflandırmak ve yorumlamak amacıyla metodik, sistematik, objektif ve mümkünse nicel olarak incelenmesini sağlayan bir tekniktir (Bilgin, 2006: 2). Çalışmada, YLA 5-15 Haziran 2016 tarihleri arasında ziyaret edilmiş ve veriler internet sitesinden temin edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak anlamlı olacak şekilde tasnif edilmiş ve tablolştırılmıştır. Bu bağlamda araştırmada içerik analizi türlerinden frekans analizinin araştırma amacına uygun olarak kullanıldığı söylenebilir.

İçerik analizinin güvenilirliği büyük ölçüde kodlama işlemine bağlıdır. Bu ise kodlayıcı ve kodlama kategorilerinin güvenilirliği ile ilgilidir (Bilgin, 2006: 16). Bu amaçla araştırmada

görev alan her bir araştırmacı verilerin kodlanması ve analiz edilmesi aşamasında ayrı ayrı kodlamalar yapmıştır. Diğer taraftan, şüpheye düşülen noktalarda verilerin toplandığı internet sitesi tekrar ziyaret edilmek suretiyle veri kümesi doğru bir şekilde çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma çerçevesini oluşturan birimlere Tablo 1’de yer verilmiştir. Tabloda yer alan sınıflandırma YLA’ya ait bir sınıflandırma olup, bölümler yüksekokul ve fakültede bulunmasına göre ayrı ayrı sunulmuştur.

Tablo 1. İçerik Analizine Dâhil Edilen Turizm Bölümlerin Bağlı Bulunduğu Üniversite ve Birimler

Turizm İşletmeciliği (Fakülte)	Turizm İşletmeciliği (Yüksekokul)
Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Turizm Fakültesi	Ardahan Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
Adıyaman Üniversitesi Turizm Fakültesi	Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik (Yüksekokul)
Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi (Türkçe)	Balıkesir Üniversitesi Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi (İngilizce)	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
Aksaray Üniversitesi Turizm Fakültesi	Düzce Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi İşletme Fakültesi	Erzincan Üniversitesi Kemaliye Hacı Ali Akın Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi	Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
Atatürk Üniversitesi Turizm Fakültesi	Giresun Üniversitesi Bulancak Kadir Karabaş Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi	Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi	Beykent Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu (Tam Burslu)
Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği (Fakülte)
Erciyes Üniversitesi Turizm Fakültesi	Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ) Turizm Fakültesi	Atılım Üniversitesi İşletme Fakültesi (Tam Burslu)
Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi	Uluslararası Antalya Üniversitesi Turizm Fakültesi (Tam Burslu)
Gümüşhane Üniversitesi Turizm Fakültesi	Yeditepe Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi (Tam Burslu)
İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi	Turizm ve Otel İşletmeciliği (Yüksekokul)
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Turizm Fakültesi	Batman Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
Karabük Üniversitesi Safranbolu Turizm Fakültesi	Dumlupınar Üniversitesi Tavşanlı Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
Kırklareli Üniversitesi Turizm Fakültesi	İskenderun Teknik Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu (Tam Burslu)
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Turizm Fakültesi	İstanbul Bilgi Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu (Tam Burslu)
Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi	Okan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu (Tam Burslu)
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi	Turizm ve Otel Yöneticiliği
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Turizm Fakültesi	İstanbul Ticaret Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi (Tam Burslu)
Pamukkale Üniversitesi Turizm Fakültesi	Turizm ve Otelcilik(Fakülte)
Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi	Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi (Tam Burslu)
Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi	Turizm ve Otelcilik (Yüksekokul)
Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi	İstanbul Arel Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi (Tam Burslu)
Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Okan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi (Tam Burslu)
Alanya Emin Hamdullah Paşa Üniversitesi Turizm Fakültesi (Tam Burslu)	
Haliç Üniversitesi İşletme Fakültesi (Tam Burslu)	
Niğantaşı Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi (Tam Burslu)	

Tablo 1 incelendiğinde, fakültelerdeki 33 adet Turizm İşletmeciliği bölümünün ilk sırada olduğu görülmektedir. Bunu, yüksekokullardaki 8 adet Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik bölümü takip etmektedir. Sonrasında sırayla yüksekokullardaki 6 adet Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümü, fakültelerdeki 4 adet Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümü, yüksekokullardaki 2'şer bölüm ile Turizm İşletmeciliği ve Turizm ve Otelcilik bölümleri gelmektedir. Fakültelerdeki 1'er adet Turizm ve Otel Yöneticiliği ve Turizm ve Otelcilik bölümleri ise son sırada yer almaktadır. Tablo 2'de bu bölümlerin fakülte ve yüksekokullara göre dağılımlarının yanı sıra, devlet ve vakıf üniversitelerinde bulunmaları ile eğitimi dilinin Türkçe veya İngilizce dilinde olmasına ilişkin dağılımlar sunulmaktadır.

Tablo 2.İçerik Analizine Dâhil Edilen Turizm Bölümlerinin Dağılımı

Bölümler	Fakülte	Yüksekokul	Devlet	Vakıf	Türkçe	İngilizce
Turizm İşletmeciliği	33	2	32	3	29	6
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	-	8	7	1	8	-
Turizm ve Otel İşletmeciliği	4	6	4	6	4	6
Turizm ve Otel Yöneticiliği	1			1	1	
Turizm ve Otelcilik	1	2		3	3	
Toplam	39	18	43	14	45	12

Tablo 2'ye göre ilgili bölümlerin 39'u fakültede, 18'i ise yüksekokullarda yer almaktadır. Bölümlerin devlet ve vakıf üniversitelerine göre dağılımları ele alındığında 43'ünün devlet üniversitesinde, 14'ünün ise vakıf üniversitelerinde bulunduğu görülmektedir. Diğer taraftan, Türkçe dilinde eğitim veren 45 bölüm mevcutken, bölümlerin sadece 12'si İngilizce dilinde eğitim vermektedir.

BULGULAR

Yükseköğretim Lisans Atlası'nda yer alan veriler her ne kadar "girdi", "süreç ve çıktı" başlıklarında sunulmuş olsa da süreç ve çıktı başlığındaki veriler yazılımın (YLA) ilk yılı olduğu için tüm üniversiteler düzeyinde eksiksiz olarak sunulmamıştır. Örneğin, süreç ve çıktı başlığına ait değişkenlerden biri olan akademik personel sayıları, mezun öğrenci sayıları, değişim programına katılan öğrenci sayılarına ilişkin tüm üniversitelerin verisi bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmada, çalışmanın amacıyla uyumlu olması bakımından (aday tercihleri ve profilleri girdi başlığının değişkenleridir) girdi başlığında sunulan verilere odaklanılmıştır. Buna göre, Tablo 3'te bölümlerin doluluk oranlarına ve yerleşenlerin cinsiyetlerine ilişkin oranlara yer verilmiştir. Ancak devam eden verilerin genel kontenjana ilk yerleşenler üzerinden açıklanıyor olması nedeniyle, doluluk oranı hesaplamaları yapılırken bölüme yerleşip kayıt yaptırmayan adaylar dâhil edilmemiştir.

Tablo 3. Turizm Bölümlerinin Kontenjan ve Doluluk Oranları (2015 Yılı)

Bölümler	Genel Kontenjan	İlk Yerleşen	Doluluk Oranı(%)	Kadın (%)	Erkek (%)
Turizm İşletmeciliği (Fakülte)	1.902	1.852	97,3	827 (44,7)	1.025 (55,3)
Turizm İşletmeciliği (Yüksekokul)	114	96	84,2	33 (34,4)	63 (65,6)
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik (Yüksekokul)	536	536	100	216 (40,3)	320 (59,7)
Turizm ve Otel İşletmeciliği (Fakülte)	59	50	84,7	19 (38,0)	31 (62,0)
Turizm ve Otel İşletmeciliği (Yüksekokul)	191	191	100	66 (34,6)	125 (65,4)
Turizm ve Otel Yöneticiliği (Fakülte)	3	3	100	0	3 (100,0)
Turizm ve Otelcilik (Fakülte)	2	2	100	1 (50,0)	1 (50,0)
Turizm ve Otelcilik (Yüksekokul)	6	6	100	2 (33,3)	4 (66,7)
Toplam	2.813	2.736	97,3	1.164 (42,5)	1.572 (57,5)

Tablo 3 incelendiğinde, bölümlerin ortalama doluluk oranının %97,3 olduğu görülmektedir. Her bir bölüm türü ayrı ayrı ele alındığında en düşük doluluk %84,2 düzeyiyle yüksekokullardaki Turizm İşletmeciliği bölümüne ait olduğu görülmektedir. Yüksekokul düzeyinde Turizm İşletmeciliği eğitimi veren iki adet lisans bölümü olduğu ve bunlardan Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği bölümünün doluluk oranının %100 olduğu düşünüldüğünde; oranın düşük olmasının Ardahan Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği bölümünde bulunan genel kontenjanın yeterli düzeyde talep görmemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Diğer taraftan, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik (Fakülte), Turizm ve Otel İşletmeciliği (Yüksekokul), Turizm ve Otel Yöneticiliği (Fakülte), Turizm ve Otelcilik (Fakülte), Turizm ve Otelcilik (Yüksekokul) bölümlerinin doluluk oranlarının %100 olduğu görülmektedir. Turizm ve Otel İşletmeciliği (Yüksekokul) bölümleri birinci

basamak olan Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) sınavı ile öğrenci alması nedeniyle, diğer bölümlerin ise vakıf üniversitelerindeki bölümler olması ve araştırma kapsamında bu bölümlerin sadece tam burslu olanlarının ele alınması nedeniyle %100 doluluk oranlarına sahip olduğu söylenebilir. İlgili bölümlere yerleşen adayların cinsiyet açısından dağılımları incelendiğinde erkek adayların %57,5, kadın adayların ise %42,5 oranında olduğu görülmektedir.

Tablo 4'te söz konusu bölümlere yerleşen adayların mezun oldukları ortaöğretim kurumlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ortaöğretim kurumlarına ilişkin iki temel değişkeninin Tablo 4'te sunulduğu görülmektedir. İlki, adayların ortaöğretim mezuniyet alanlarının turizm ile ilgili olup olmaması, ikincisi ise mezun oldukları ortaöğretim kurumlarının tipleri/gruplarına ilişkin bilgilerden oluşmaktadır. Turizm ile ilgili alanlar; Yiyecek İçecek Hizmetleri, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Gıda Teknolojisi, Ulaştırma Hizmetleri ve Eğlence Hizmetleri alanlarından oluşmaktadır. Genel Lise, meslek lisesi ayrımı ise Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) gruplandırması temel alınarak verilmiştir (YLA, 2016).

Tablo 4. Turizm Bölümlerine Yerleşen Adayların Ortaöğretim Bilgileri (2015 Yılı)

Bölümler	Turizmle İlgili (%)	Turizmle İlgili Değil (%)	Genel Lise (%)	Meslek Lisesi (%)
Turizm İşletmeciliği (Fak.)	131 (7,0)	1721 (93)	1337 (72,2)	515 (27,8)
Turizm İşletmeciliği (Yük.)	1 (1,0)	95 (99,0)	76 (79,1)	20 (20,9)
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik (Yük.)	199 (37,1)	337 (62,9)	186 (34,7)	350 (65,3)
Turizm ve Otel İşletmeciliği (Fak.)	1 (2,0)	49 (98,0)	36 (72,0)	14 (28,0)
Turizm ve Otel İşletmeciliği (Yük.)	45 (23,6)	146 (76,4)	102 (53,4)	89 (46,6)
Turizm ve Otel Yöneticiliği (Fak.)	0	3 (100,0)	3 (100,0)	0
Turizm ve Otelcilik (Fak.)	0	2 (100,0)	2 (100,0)	0
Turizm ve Otelcilik (Yük.)	2	4 (100,0)	4 (66,7)	2 (33,3)
Toplam	379 (13,9)	2.357 (86,1)	1.746 (63,8)	990 (36,2)

Tablo 4 incelendiğinde, adayların büyük çoğunluğunun (% 86,1) turizm ile ilgili olmayan bir ortaöğretim kurumundan mezun olduğu anlaşılmaktadır. Her bir bölüm açısından değerlendirme yapıldığında da ortaöğretim mezuniyet alanları turizmle ilgili olmayan adayların oranının turizmle ilgili olan adaylara göre oransal olarak daha fazla olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, adayların mezun oldukları liste tipleri/grupları ele alındığında, genel lise mezunlarının %63,8 ile meslek lisesi mezunlarına göre söz konusu bölümleri daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir. Mezun olunan lise tipi/grubu açısından genel sonuçla çelişen tek nokta, meslek liselerinden mezun olan adaylar genel lise mezunu olan adaylara oranla "Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik (Yüksekokul)" bölümünü oransal olarak (% 65,3) daha fazla tercih etmişlerdir.

Tablo 5'te yer alan bölümlere yerleşen adayların bölüm ve şehir tercihlerine göre dağılımları verilmiştir. Tabloda iki farklı değişkene ilişkin bilgi sunulmuştur. Birincisi, bahsi geçen bölümlere yerleşen adayların yapmış oldukları bölüm tercihleri; ikincisi ise, adayların ikamet ettikleri yere göre (aynı şehir/farklı şehir) dağılımları esas alınmıştır. Bölüm tercihleri değişkeninde bahsi geçen her bir bölüm YLA'da ayrı ayrı sınıflandırıldığından aday, bu bölümler içerisinde bir diğerini tercih etmiş olsa dahi bu tercih farklı bölüm tercihi olarak verilmektedir. Örneğin, Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümünü tercih eden aday, aynı zamanda Boğaziçi

Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği bölümünü tercih etmiş olsa bile bu tercih YLA'da farklı bölüm tercihi olarak gözükmektedir.

Tablo 5. Turizm Bölümlerine Yerleşen Öğrencilerin Bölüm ve Şehir Tercihleri (2015 Yılı)

Bölümler	Aynı Bölüm Tercihi	Farklı Bölüm T.	Ön Lisans Tercihi	Aynı Şehirden (%)	Farklı Şehirden (%)
Turizm İşletmeciliği (Fak.)	8.817	21.289	2.298	446 (24,1)	1406 (75,9)
Turizm İşletmeciliği (Yük.)	101	1.190	192	36 (37,5)	60 (62,5)
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik (Yük.)	1.458	5.844	2.385	46 (8,6)	490 (91,4)
Turizm ve Otel İşletmeciliği (Fak.)	68	891	172	12 (24,0)	38 (76,0)
Turizm ve Otel İşletmeciliği (Yük.)	305	2.114	925	53 (27,8)	138 (72,2)
Turizm ve Otel Yöneticiliği (Fak.)	3	24	1	2 (66,7)	1 (33,3)
Turizm ve Otelcilik (Fak.)	2	35	1	1 (50,0)	1 (50,0)
Turizm ve Otelcilik (Yük.)	9	67	19	4 (66,7)	2 (33,3)
Toplam	10.763	31.454	5.993	600 (21,9)	2136 (78,1)

Buna göre, adayların bölüm tercihleri bütün olarak incelendiğinde öncelikle farklı bölümleri, ardından aynı bölümleri, son olarak ise ön lisans bölümlerini tercih ettikleri görülmektedir. Ancak, yüksekokullardaki bahsi geçen bölümleri tercih eden adayların ikinci tercihlerinde ön lisans bölümlerine yer verdikleri anlaşılmaktadır. Bunun nedeninin yüksekokul bölümlerine girişte birinci basamak sınavı olan YGS puanlarının baz alınmasından kaynaklandığı söylenebilir. Başka bir deyişle, yüksekokuldaki bölümleri tercih eden adaylar ikinci sınava (Lisans Yerleştirme Sınavı-LYS) girmeksizin almış oldukları puanla ön lisans tercihlerini yapabilmektedirler.

Yerleşen adayların ikamet ettikleri yerlere ilişkin veriler incelendiğinde, adayların ağırlıklı olarak (% 78,1) farklı şehirlerden geldikleri bulgulanmıştır. Çalışmada tablolaştırılmamış olsa da adayların coğrafi bölge dağılımları açısından çarpıcı bir sonucun ortaya çıktığı söylenebilir. Üniversite tercihlerinde adaylar öncelikle ikamet ettikleri ilde bulunan üniversiteleri tercih etmektedirler. Benzer şekilde, sözü geçen bölümlere yerleşen adayların coğrafi dağılımları göz önüne alındığında üniversite genellikle, o üniversitenin bulunduğu coğrafi bölge sınırları içindeki adaylar tarafından, ardından Marmara bölgesinde yaşayan adaylarca tercih edilmektedir. Örneğin, Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümünü tercih eden adayların coğrafi dağılımları incelendiğinde 62 kontenjana yerleşen adaylardan 28'i Ege bölgesinden, 24'ü ise Marmara bölgesindedir. Buna ek olarak, Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümünü tercih eden adayların coğrafi dağılımı da benzerlik göstermektedir. Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümünün 108 kontenjanına yerleşen adaylardan 53'ü İç Anadolu bölgesinde ikamet ederken, 24'ü Marmara bölgesinde yaşamaktadır.

Tablo 6'da devlet üniversitelerinde en çok tercih edilen turizm bölümlerine yer verilmiştir. YLA'da adayların tercih etme istatistikleri; toplam tercih edilme sayısı, bir kontenjana talip olan aday sayısı, ortalama tercih edilme sırası, birinci sırada kaç kez tercih edildiği ve ilk üç sırada kaç kez tercih edildiği bilgisine göre sunulmuştur. Tabloda sıralama toplam tercih edilme sayısı baz alınarak bölümler sıralanmıştır. Tablo 6'da yer alan tercihe ilişkin diğer değişkenler baz alındığında daha farklı bir sıralamanın ortaya çıkması olasıdır.

Tablo 6.Devlet Üniversitelerinde En Çok Tercih Edilen İlk On Turizm Bölümü (2015 Yılı)

Birim Adı	Toplam Tercih Edilme	Bir Kontenjane Talip Olan Aday Sayısı	Ortalama Tercih Edilme Sırası	Birinci Sırada	İlk Üç Sırada
Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	2.268	27,7	13,6	58	190
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	2.244	29,1	12,2	85	280
Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü (Türkçe)	2.198	19,5	10,2	218	559
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	2.029	39	12,2	95	293
Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	1.741	16,1	14,5	59	177
Pamukkale Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	1.564	25,2	13,3	33	126
Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	1.374	26,4	16	30	94
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	1.320	12,8	12,2	59	210
Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	1.270	12,3	12,5	60	168
Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü (İngilizce)	1.096	26,6	9,8	137	308

Buna göre, adayların en çok tercih ettikleri ilk üç bölüm sırasıyla; Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü ve Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü (Türkçe)'dür. Bir kontenjane talip olan aday sayısı açısından Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü ve Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü sırasıyla yer almaktadır. Ortalama tercih edilme sırası bakımından Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü (İngilizce) adaylar tarafından en üst sırada tercih edilen (9,8) bölüm olarak dikkat çekmektedir. Adayların birinci sırada tercih ettikleri ve ilk üç sırada yer verdikleri bölümler ise yine Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Bölümü'nün Türkçe ve İngilizce bölümleridir. Bu sıralamada Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümü üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 7'de ise, Tablo 6'daki verilerin bir benzeri vakıf üniversiteleri açısından analizi sunulmaktadır. Tablo 7'de de istatistikler benzer şekilde; toplam tercih edilme sayısı, bir kontenjane talip olan aday sayısı, ortalama tercih edilme sırası, birinci sırada kaç kez tercih edildiği ve ilk üç sırada kaç kez tercih edildiği bilgisine göre sunulmuştur.

Tablo 7. Vakıf Üniversitelerinde En Çok Tercih Edilen İlk On Turizm Bölümü (2015 Yılı)

Birim Adı	Toplam Tercih Edilme	Bir Kontenjane Talip Olan Aday	Ortalama Tercih Edilme Sırası	Birinci Sırada	İlk Üç Sırada
-----------	----------------------	--------------------------------	-------------------------------	----------------	---------------

Beykent Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bölümü	333	55,5	9,6	32	77
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü	201	40,2	6,5	39	94
İstanbul Bilgi Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü	200	33,3	6,7	24	72
Alanya Emin Hamdullah Paşa Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	198	16,5	12	9	29
Haliç Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	169	42,3	11,4	5	15
İstanbul Ticaret Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Turizm ve Otel Yöneticiliği Bölümü	150	50	10,7	8	35
Arel Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Bölümü	139	46,3	10,3	4	20
Okan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü	114	22,8	9,2	7	31
Okan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Bölümü	105	35	11,4	2	12
Yeditepe Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü	82	16,4	8,6	10	22

Tablo 7’de görüldüğü üzere, toplam tercih edilme sayısı bakımından en çok tercih edilen ilk üç bölüm; Beykent Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bölümü, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü yer almaktadır. Aynı bölümler birinci sırada ve ilk üç sırada tercih edilme bakımından da ilk üç sırada bulunmaktadır. Bununla birlikte, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü ortalama tercih edilme sırasında da ilk iki sırada yer alan bölümlerdir. Bir kontenjana talip olan aday sayısı bakımından ise Beykent Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bölümü ilk sırada yer alırken, onu sırasıyla Arel Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Bölümü ve Haliç Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü takip etmektedir.

Tablo 8 ve Tablo 9’da, Tablo 6’da toplam tercih edilme sayısı bakımından ilk on turizm bölümünü tercih eden adayların diğer üniversite tercihleri ve diğer bölüm tercihlerine yer verilmiştir. Tablo 8’de yatay sütunda en fazla tercih edilen turizm bölümlerine yer verilirken, dikey sütunda bu bölümlere yerleşen adayların tercih ettiği üniversiteler sıralanmıştır. Tablo 9’da da benzer bir mantık yürütülerek, yatay sütunda en fazla tercih edilen turizm bölümleri, dikey sütunda tercih edilen diğer bölümler bulunmaktadır.

Tablo 8. En Çok Tercih Edilen Turizm Bölümlerine Yerleşen Adayların Diğer Üniversite Tercihleri (2015 Yılı)

Tercih Edilen Diğer Üniversiteler	Balık esir	Çanak kale	Akdeniz (Türkçe)	Muğla	Selçuk	Pamukkale	Afyon	Alanya E.H.P.	Mersin	Akdeniz (İng.)	Toplam
Akdeniz Üni.	61	65	392	91	60		24	230	92	120	1135
Muğla Sıtkı Koçman Üni.	74	73	122	143	73	84	41	119	83	13	825
Çanakkale Onsekiz Mart Üni.	98	226	57	59		58	25	80	50	13	666
Adnan Menderes Üni.	78	36	81	74		57	41	81	59		507
Balıkesir Üni.	221	41	47	25		29	29	52	35		479
Pamukkale Üni.	40	32		24		190	39	48	43		416
Selçuk Üni.					344	23					367
Süleyman Demirel Üni.			52		66	65	44	66	39		332
Mersin Üni.									320		320
Afyon Kocatepe Üni.					53		178				231

Tablo 9. En Çok Tercih Edilen Turizm Bölümlerine Yerleşen Adayların Diğer Bölüm Tercihleri (2015 Yılı)

Tercih Edilen Diğer Bölümler	Balı kesir	Çanak kale	Akdeniz (Türkçe)	Muğla	Selçuk	Pamukkale	Afyon	Alanya E.H.P.	Mersin	Akdeniz (İngilizce)	Toplam
Turizm İşl.(Fakülte)	448	415	589	278	514	354	251	667	470	134	4120
İşletme	142	64	82	37	262	129	87	136	157	18	1114
Önlisans	92	52	59	41	173	57	108	102	135		819
İktisat	101	69	70	58	105	93	71	72	98	13	750
Kamu Yönetimi	30	41	61	52	43	18	21		45	12	323
Felsefe	57				129	33	27	28	39		313
Sosyoloji	78	42	49	53		34			43		299
Sınıf Öğretmenliği		31	35	48				31	59	26	230
Uluslararası İlişkiler	47	36	53						41	27	204
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi				23	50	22	15		48		158

Tablo 8’de görüldüğü üzere adaylar yerleştikleri üniversiteler dışında sırasıyla; Akdeniz Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’ni tercih etmişlerdir. Ancak bahsi geçen bölümlere yerleşen adayların Tablo 8’de sırasıyla sunulan üniversitelerdeki başka hangi bölümü tercih ettiğine ilişkin bilgi verilmemektedir. Tablo 8 incelendiğinde, yerleşen adayların yerleştikleri üniversitedeki bir başka bölümü ilk olarak tercih etme eğiliminde buldukları görülmektedir. Örneğin Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü’ne yerleşmiş adaylar yine aynı üniversitenin bir başka bölümünü tercih kılavuzunda herhangi bir sıraya 221 kez yazmışlardır.

Tablo 9’da yerleşen adayların tercih kılavuzunda tercih ettiği bölümler dikkate alındığında Turizm İşletmeciliği (Fakülte), İşletme ve Önlisans tercihlerinin öne çıktığı görülmektedir. Ancak Turizm İşletmeciliği (Fakülte) 4120 kez tercih edilme sayısı ile İşletme (1114) ve Önlisans (819) bölümlerine göre oransal olarak çok daha fazla tercih edilmiştir. Aynı zamanda, yerleşen adayların İktisadi İdari Bilimler Fakültelerinde yer alan bölümler ile Fen-Edebiyat ve Edebiyat Fakülteleri altında yer alan bölümleri tercih etme eğilimlerinin de yüksek olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, YLA üzerinden elde edilen veriler ışığında 2015 yılı sonu itibariyle Türkiye’de lisans düzeyinde verilen turizm eğitimi alacak adayların tercih eğilimleri ve profillerine ilişkin anlık bir görüntü ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Böylece çalışmanın, lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlar için yol gösterici nitelikte olması düşünülmektedir. Bu bağlamda, söz konusu turizm programlarının doluluk oranlarının % 97,3 olduğu, bu programları tercih eden adayların ağırlıklı olarak (% 86,1) turizm ile ilgili olmayan bir ortaöğretim alanından geldiği, adayların tercih ettikleri üniversitelerin çoğunlukla ikamet ettikleri bölgeden olduğu ve yine program tercihlerinde genellikle deniz kenarı, büyükşehir, metropollere ve turizm alanlarına yakın yerlerin tercih edildiği belirlenmiştir.

Söz konusu bulgular Türkiye’de turizm eğitiminin gelişimi adına çeşitli sonuçları beraberinde getirmektedir. Çalışmada ele alınan turizm programlarını tercih edenlerin çoğunluğunun turizm ile ilgili bir ortaöğretim kurumundan mezun olmadığı ve bu nedenle turizme yabancı bir şekilde turizm programlarına geldiklerini göstermektedir. Dolayısıyla, lisans düzeyinde turizm eğitimi veren fakülte ve yüksekokulların mesleki turizm derslerine ağırlık vermeleri yerinde olacaktır. Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü ve Batman Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği programları müfredatında yer alan ve öğrencilerin bir dönem boyunca işbaşı staj yapmalarını öngören uygulamanın diğer üniversitelerde de yaygınlaştırarak öğrencilerin deneyim kayıpları giderilmeye çalışılabilir. Zira üniversite çağına kadar turizm hakkında bilgi ve deneyim sahibi olmayan öğrencilerin üniversite hayatında bilgi ve deneyimlerinin artırılması için çabalamak yerinde olacaktır.

Diğer yandan adayların üniversite tercihlerinin çoğunlukla ikamet ettikleri bölgedeki üniversiteler olması nedeniyle turizm programlarının tanıtımının daha çok bölgesel düzeyde yoğunlaşması gerektiği söylenebilir. Bölgesel açıdan bakıldığında, Türkiye’nin batısında yer alan turizm okullarının daha çok tercih edildiği anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle bir analogi kurulduğunda, belli bölgelerdeki turistik yoğunlaşmanın turizm eğitimi için de geçerli olduğu söylenebilir.

Bulgular neticesinde ortaya çıkan bir başka sonuç ise adayların doğrudan turizme kanalize olarak söz konusu turizm programlarına yönelmediğidir. Tercih kılavuzunda 10 bin civarında turizm tercihi var iken, 40 bine yakın farklı program tercihi bulunmakta ve bu durum, adayların karar verme süreçlerinde bir zihin kargaşası olduğuna işaret etmektedir. Öyle ki, bulgulara dayalı olarak adayların öncelikli olarak farklı bölümleri tercih ettikleri ve daha sonra turizm programlarına yöneldikleri söylenebilir. Ancak adaylar yine de turizm disiplini ile ilgili alanları (işletme, sosyoloji, psikoloji vb.) yoğunlukla tercih etmektedirler.

Ortaya çıkan sonuçlar açısından turizm eğitimi içerisinde yer alan paydaşlara yönelik çeşitli öneriler de geliştirilebilir. YLA, lisans düzeyinde eğitim veren kurumlar ve turizm eğitimi konusunda araştırma yapanlar adına örtük ölçümleme (unobtrusive measures) yapılabilecek önemli bir veri havuzu sağlamaktadır. Dolayısıyla turizm eğitimi veren fakülte ve yüksekokul yöneticilerinin her yıl söz konusu verileri takip etmesi kendi stratejik planlamaları için son derece önemlidir.

Bu çalışmanın lisans düzeyinde eğitim veren fakülte ve yüksekokullar açısından yol gösterici nitelikte olması istendiğinden hareketle, söz konusu kurumlar için ortaya çıkan bir diğer öneri de özellikle az tercih edilen aynı bölgenin farklı şehirlerinde yer alan fakülte ve yüksekokulların iş birliği ağı oluşturmasıdır. Gerek lisans gerekse lisansüstü programların ortak bir akıl ve işbirliği ile daha nitelikli ve tercih edilebilir hale geleceği açıktır.

Bir başka öneri ise turizm eğitimi ile ilgili karar alıcılara yöneliktir. Karar alıcılar, lisans düzeyinde eğitim veren turizm okullarında farklı isimler ile yer alan bölümlerin isimlerinin standartlaştırılması ile ilgili çalışmalar yapması gerektiği düşünülmektedir. Örneğin bu çalışmada, "turizm işletmeciliği" ve türevi bölümler olan "turizm işletmeciliği ve otelcilik", "turizm ve otel işletmeciliği", "turizm ve otelcilik", "turizm ve otel yöneticiliği" bölümleri araştırmaya dâhil edilmiştir. Benzer müfredatlara sahip 6 farklı isimle aynı program bulunmaktadır. Bu durum zaten yoğunlukla turizm ile ilgili bir ortaöğretim alanından mezun olmamış adayların tercih süreçlerinde bir zihin karmaşıklığına yol açmaktadır. Bu bölüm adlarının fakülte ve yüksekokullar için ayrı ayrı tek tipleştirilmesi söz konusu karmaşıklığı giderecek ve tercih süreci de kolaylaşacaktır.

Son olarak turizm eğitimi konusunda araştırma yapanların da bu program atlasını düzenli olarak takip etmeleri çalışmalarının niteliği açısından önemli olacaktır. Bu bağlamda, 5 ya da 10 yıllık periyodlarla karşılaştırmalı çalışmalar yapılarak Türkiye'de turizm eğitiminin seyri bilimsel olarak ortaya konulabilecektir. Böylelikle turizm eğitiminin niteliği ve niceliği güvenilir veriler ile tespit edilebilecektir.

KAYNAKÇA

- Akoğlan Kozak, M. (2012). Akademik turizm eğitimi üzerine bir durum analizi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 22: 1-20.
- Akoğlan Kozak, M. ve Kızılırmak, İ. (2001). Türkiye'de meslek yüksekokulu turizm-otelcilik programı öğrencilerinin turizm sektörüne yönelik tutumlarının demografik değişkenlere göre değişimi: Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencileri üzerine bir uygulama. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12 (Bahar): 9-16.
- Alcıgözel, M. (2012). *Türkiye'nin yabancı dil eğitim politikaları ve turizm sektörüne nitelikli işgücü oluşumundaki rolü*. (Uzmanlık Tezi), Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Baltacı, F., Üngüren, E., Avsallı, H. ve Demirel, O. N. (2012). Turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin ve geleceğe yönelik bakış açılarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4 (1): 17-25.

- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Nvivo7.0 İle Nitel Veri Analizi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bayer, O. E. (1998). Türkiye meslek yüksekokulları turizm eğitimi kalitesinin geliştirilmesinde sanal yöntemlerin rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (3): 145-156.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Boylu, Y. (2007). Turizm eğitimi almış yeni mezunların oryantasyon programlarına yönelik tutumlarındaki değişimler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (22): 259-269.
- Boylu, Y. ve Arslan, E. (2014). Türkiye'deki turizm eğitiminin rakamsal gelişmeler açısından değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 1: 79-97.
- Christou, E. S. (1999). Hospitality management education in Greece: An exploratory study. *Tourism Management*, 20 (6): 683-691.
- Donina, A. ve Luka, I. (2014). The compliance of tourism education with industry needs in Latvia. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, Special Issue, 303-330.
- DPT (2016). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967), <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/9/plan1.pdf>(Erişim: 20 Temmuz 2016).
- Dredge, D., Airey, D. ve Gross, M.J. (2015). *The Routledge Handbook of Tourism and Hospitality Education*. New York: Routledge.
- Duman, T., Tepeci, M. ve Unur, K. (2006). Mersin'de yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin sektörün çalışma koşullarını algılamaları. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17 (1): 51-69.
- Kılıç, Y. (2014). Turizm sektörü istihdamının eğitim durumu ve insangücü planlaması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (1): 419-436.
- Kozak, N., Kozak, M. A. ve Kozak, M. (2015). *Genel Turizm İlkeleri ve Kavramlar* (18. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Leslie, D. ve Russell, H. (2006). The importance of foreign language skills in the tourism sector: A comparative study of student perceptions in the UK and Continental Europe. *Tourism Management*, 27 (6): 1397-1407.
- Lin, Y. H. (2006). The incidence of sexual harassment of students while undergoing practicum training experience in the Taiwanese hospitality industry-individuals reactions and relationships to perpetrators. *Tourism Management*, 27 (1): 51-68.
- Maclaurin, D. (2005). Tourism education in Canada: Past, present and future directions. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 1/2 (5): 1-25.
- Mayaka, M. ve Akama, J. S. (2007). System approach to tourism training and education: The Kenyan case study. *Tourism Management*, 28 (1): 298-306.
- Olalı, H. (1990). *Turizm Politikası ve Planlaması*. İstanbul: Yön Ajansı.
- Pauze, E. F. (1993). Time for a new mission in hospitality education. *Hospitality Tourism Educators*, 5 (3): 61-62.
- Ring, A., Dickinger, A. ve Wöber, K. (2009). Designing the ideal undergraduate bölüm in tourism: Expectations from Industry and educators. *Journal of Travel Research*, 48: 106-121.
- Salgado, M. ve Costa, C. (2011). Science and tourism education: National observatory for tourism education. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 2 (3): 143-157.
- Sheldon, P., Fesenmaier, D. R. ve Tribe, J. (2013). *The Tourism Education Futures Initiative*. Londra: Routledge.
- Sheldon, P., Fesenmaier, D., Woeber, K., Cooper, C. ve Antonioli, M. (2008). Tourism education futures, 2010-2030: Building the capacity to lead. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 7 (3): 61-68.
- UNWTO (2016). "World Tourism Barometer", United Nations World Tourism Organization, http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_barom16_03_may_excerpt_.pdf (Erişim Tarihi: 25.06.2016).
- Ünlüöner, K. ve Boylu, Y. (2005). Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimindeki gelişmelerin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (12): 11-32.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YLA (2016). Yükseköğretim Lisans Atlası, <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php> (Erişim Tarihi: 07.06.2016).
- Zhang, W. ve Xixia, F. (2005). Tourism higher education in china: past and present, opportunities and challenges. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 1/2 (5): 117-135.